

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИРИ ИСТРАЖИВАЊА СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ ПРЕДРАГА ПАЛАВЕСТРЕ

Предмет рада је истраживање методолошких оквира књижевноисторијског рада Предрага Палавестре са циљем указивања на његов књижевнонаучни допринос изучавању српске књижевности у светлу регионалних и европских књижевних оквира. Истраживање се заснива на дијахронијском прегледу развоја књижевноисторијске (књижевнонаучне) методологије Предрага Палавестре и синтези у погледу грађе и виђења српске књижевности са аспекта једног од најзначајнијих проучавалаца књижевности на нашим просторима. У завршном делу рада указујемо на значај истраживања Предрага Палавестре у контексту методологије науке о књижевности. Како бисмо сагледали приступ Предрага Палавестре књижевним појавама у својим књижевно-научним радовима (монографијама, студијама, огледима; књижевноисторијским прегледима), у обзир узимамао следеће књиге: *Послератна српска књижевност 1945–1970*, *Историја модерне српске књижевности: златно доба 1892–1918*, *Књижевност Младе Босне* (објављене у два тома) и *Јеврејски писци у српској књижевности*.

Кључне речи: Предраг Палавестра, методологија науке о књижевности, историја књижевности, књижевна критика, модерна, национална књижевност, светска књижевност.

Тенова тријада као методолошки оквир Палавестриног проучавања књижевности

Предраг Палавестра, слично Иполиту Тену, књижевно дело тумачи као производ средине у којој је оно настало, времена у коме се оно појавило и расе којој писац припада. У књизи *Književnost Mlade Bosne* аутор нас је најпре упознао са моментом (временом) у коме се јавила ова књижевност, затим са средином, то јест, друштвено-политичком ситуацијом у којој се она јавила и са расом, тачније, њеним југословенским духом (Палавестра, 1965). О историјским приликама мало оскудније ће говорити у књизи *Послератна књижевност 1945–1970*. Наиме, Палавестра истиче у поменутој књизи како

¹ v.r.veljic@gmail.com

је књижевност у периоду после рата била под великим притиском политике, под будним оком Комунистичке партије Југославије: „Како се у послератном периоду књижевност није развијала као самоникао и независан организам, довољан сам себи и неусловљен спољашњим приликама, на тај процес силовито су утицали општи историјски, друштвени и политички покрети, чија су усмерења увек изазивала одговарајућа кретања у књижевном животу и стваралачкој ситуацији уопште. С друге стране, несумњиво је да би било исувише упрошћено и теоријски неодрживо ако би се целокупна послератна књижевна историја једноставно представила као пуки рефлекс и пратилац ширих друштвених и историјских кретања.” (Палавестра, 1972: 9) Он даље истиче како је књижевност у послератном периоду неретко била доведена у зависност од историјских прилика, али је она, ипак, свој аутономни дух и критички став изоштравала у отпору према деловању ванкњижевних захтева и мерила. Основне књижевне идеје књижевности после рата, а које су биле везане за трансформацију класичног реализма и за нови концепт његовог естетичког деловања, биле су у великој мери негација идеолошке и политичке превласти над уметношћу, побуна против тежње да се књижевност лиши свог самосталног естетичког дејства и да се, ако буде сведена на функцију одраза историје и политике стави у службу јачих и утицајних снага.

Контекст и развој

У наредном прегледу, *Историји модерне књижевности: златно доба 1892–1918* Палавестра остаје доследан оцртаној методологији, па ће поново доста простора посветити историјским приликама у којима се налазила Србија на крају 19. и на почетку 20. века, дакле, *моменту* и *средини*. Палавестра (1986: 21) помиње и расу, тј. нацију, као фактор за развитак књижевног дела, али само кратким коментаром: „Кад год пише историју књижевности, сваки народ тражи своју душу.” Припадност нацији као могућем извору одређене поезије Палавестра ће, на пример, наћи код песника Милана Ракића, нарочито у његовој родољубивој поезији. Расу, средину и моменат као битне факторе који утичу на књижевне ствараоце и на њихово стваралаштво он помиње и у својој књизи *Јеврејски писци у српској књижевности* (Палавестра 1998). Важно је нагласити да се Палавестра залагао за аутономију уметности, па самим тим и књижевности. Књижевност, по његовом мишљењу, не треба да буде ничија слушкиња, па ни слушкиња политичке идеологије. У књижевности није најбитнија етика, већ је естетска вредност оно што уметност чини уметношћу. Не само да је ово истицао, већ је Палавестра и практично показивао да се залаже за овакво гледиште. По овом питању, рекли бисмо, Палавестра се доста разликује од свог прет-

ходника, Јована Скерлића, који је имао моралистички приступ проучавању књижевних дела, што не значи да је Скерлић занемаривао естетску вредност у књижевних дела.

Поред друштвених и политичких околности, на развој књижевности у великој мери, према мишљењу Предрага Палавестре, са чим се можемо сложити, утичу културне прилике у ком се налази књижевност једног друштва. У све четири књиге он обраћа пажњу на културне прилике које су владале у доба настанка књижевности са чијим је *историјама* упознао своје читаоце. У студији *Књижевност Младе Босне* Палавестра читаоцу предочава културне околности које су довеле до настанка ове књижевности са посебним освртом на периоду тог времена, а као неке од часописа значајне за то време наводи: *Босанску вилу*, *Зору*, *Наду* и друге. Што се тиче културне климе и њеног утицаја у послератној књижевности, Палавестра истиче да је она била под великим утицајем политике, тј. владајуће партије. Аутор нас затим упознаје са стањем у периодици у то време и говори о сукобима писаца, иза тих сукоба писаца који су били груписани око појединих часописа крила се политичка борба. Борбе су вођене између реалиста и модерниста у почетку на страницама *Књижевних новина* и *Младости*, затим преко *Књижевних новина* и *Сведочанстава* и на крају између *Савременика* и *Дела* (Палавестра 1972). У књизи *Историја модерне српске књижевности: златно доба 1892-1918* Палавестра помиње покретање *Српског књижевног гласника* 1901, око којег се окупила група опозиционо настројених младих интелектуалаца, углавном школованих у Француској на демократској традицији просвећености и јакобинства, као почетак веома плодне стваралачке катарсе у духовној свести српског народа. Он затим помиње рад *Српске књижевне задруге*, која је основана 1892, потом прерастање Велике школе у Универзитет (1905), оснивање *Српског књижевног друштва* (1905), сарадњу јужнословенских писаца, издавање *Словенског југа* (1903) и како је све то одговарало програму зближавања народа на Балкану и јачању идеје југословенског културног јединства. О културној атмосфери Палавестра ће писати и у књизи *Јеврејски писци у српској књижевности*. Друштвено-историјске прилике, затим културну климу и дух народни као важне моменте за развој књижевности изнео је и Палавестрин претходник, Јован Скерлић у својој *Историји нове српске књижевности* која је издата 1914. године.

Уколико даље пратимо некњижевне изворе дела, онда се пажња усредсређује најпре на животно засноване тематске елементе:

„Животно заснован мотив, лик, осећање, искуство, збивање, често улазе у дело, тако да је однос између живота и дела постао један од најчешће испитиваних проблема књижевне историје. Старија књижевна историја често је наглашавала како се без познавања живота не може разумети дело; у стварности ово знање доприноси генетичком сазнању, али естетичко примање дела не зависи од тог знања, јер полази од текста и тек се у другом реду (сходно навикама естетичког примања дела у одређено доба) у дело пројектују одређене

околности из песниковог живота. Стварни песник није истоветан са песником који се јавља у уметничком делу. Животни доживљаји песника, ако постају грађа дела, подређују се књижевној традицији већ тиме што се књижевно изражавају; поред тога, стилизовани су са гледишта конкретних уметничких интенција. Ова интенција често одлучује и о избору животних датих мотива, иако није могуће априорно искључивати могућност да биографски дата ситуација постаје полазиште тематске стране дела, али тада књижевно приказивање приморава на стилизацију... Биографски аспект је често преовлађивао над књижевним, а генетичким питањима су придруживана и друга, тако да је однос између дела и песника био различито тумачен: најпре узрочно, тако што је настанак дела тражен у животу; касније је са гледишта занимања психологије дело представљало водич за разумевање душевне структуре индивидуе.” (Водичка, 1987: 46)

Ми смо на становишту да биографски подаци могу бити од помоћи у тумачењу књижевног дела уколико они утичу на стваралаштво, а могло би се рећи да често утичу. Међутим, најважније је да се неке претпоставке које су на основу биографије донете, докажу и да се налазе у тексту који је пред нама.

Ако узмемо у обзир Палавестрино вредновање биографске методе, можемо рећи да он слично приступа овој методологији у своје четири књиге. Књига *Књижевност Младе Босне*, која је прва изашла од ове четири књиге, садржи кратке биографске податке о неким писцима тог покрета. У *Послератној српској књижевности 1945–1970* и у *Историји модерне српске књижевности: златно доба 1892–1918* скоро и да нема информација о биографијама стваралаца. Палавестра ће, на пример, у књизи *Историја модерне српске књижевности: златно доба 1892–1918* изнети неке биографске податке из живота Јована Дучића, Милана Ракића, Диса. То ће учинити да би показао један од могућих узрока зашто је њихова поезија таква каква јесте: „Док је Дучић био ‘кнез песника’, био срећан господствен грађанин, испеглан херцеговачки дошљак у високо друштво, дипломат и сноб, Дис је био несрећан и несигуран... оптерећен туберкулозом и немаштином.” (Палавестра, 1986: 303) Међутим, далеко од тога да је аутор само биографијом уметника хтео да објасни њихово стваралаштво. У књизи *Јеврејски писци у српској књижевности*, такође, аутор даје читаоцима врло штуре биографске податке о ауторима. У све четири књиге Палавестра више пажње него биографији посвећује библиографији писаца, њиховој поетици и критичком суду о њиховим делима.

Имплицитни методолошки утицаји

Што се тиче проблема утицаја који је предмет интересовања историје књижевности, посебно позитивистичке, Предраг Палавестра га помиње у свим књигама које смо у овом раду узели на разматрање. Тако, на

пример, у *Историја модерне српске књижевности: златно доба 1892–1918* он помиње утицај који су на српску књижевност имале друге књижевности. „Први и најугледнији модернисти у српској књижевности били су *Паризлије*, млади грађански интелектуалци школовани на страни, првенствено у Француској и Швајцарској.” (Палавестра, 1986: 57) Наиме, Палавестра не тражи утицај тамо где га нема, већ га помиње једино онда када је сигуран да је нека друга (страна) књижевност утицала на то да се у нашој књижевности појави нека нова стилска формација, или када говори о утицају неког или неких страних стваралаца на неког нашег писца. Један од таквих писаца је и наш Јован Дучић:

„Под утицајем француских песника с краја XIX века (Албер Самен, Анри де Рењије, Сили Придом, Де Хередија) које је често подражавао и који су у највећој мери одредили његову књижевну судбину, Дучић је без икаквих тешкоћа прерастао младалачку, помало романтичарску и бледу парнасовску поезију озрачену кандилом војиславизма као најживотнијег тока у српској књижевности из епохе *fin-de-siècle*... Сусрет са западњачком културом, која је из основа преобратила дотадашњег малог учитеља и уредника провинцијског књижевног листа, није био пресудан само за будућу каријеру бриљантног краљевског дипломате и имућног љубитеља уметности, који уме да се понаша господски и светски и да живи на великој нози, него и за читав његов однос према књижевности. Од тог тренутка његова поезија постала је друкчија. Већ у првом писму из Швајцарске (1900), написаном на основу још свежих утисака, Дучић је изрекао пророчанске речи: Чини ми се овде да данас већ не желим оно што сам јуче желео свом снагом. Осећам да ће ме ове студене таме изменити из основа. Престаћу бити добар и нежан; омрзућу музику и стихове; нећу се вратити некој жени коју сам волео.” (Палавестра, 1986: 256)

Након тога Палавестра наводи мишљење Пере Слијепчевића који је ту алузију протумачио као опроштај од дотадашње музе, сматрајући да се читав српски модернизам и почеци симболизма везују за тај Дучићев одлазак на Запад. Ту се Дучићеви видици нагло шире, укус се истанчава, теме листају, он ту гута парнасовце, декаденте и симболисте. Поред француског утицаја на наше ствараоце, Палавестра помиње и утицај руских писаца, као и скандинавских и то када говори о развоју драме код нас. (Палавестра, 1986: 429)

„Појам 'развоја' у основи је саме историје књижевности. Он је заправо њена покретачка идеја. Од његовог поимања зависи ако не њена глобална методологија а оно бар један од њених основних аналитичких инструмената. Наиме, сваки пут кад подузме да обради књижевност једне епохе или једног народа, историчар књижевности мора себи поставити питање: Како ћу и на основу чега извршити периодизацију те књижевности?... У ком смислу можемо говорити о развоју књижевности?... Најкраће речено, од начина на који се схвата развој књижевности зависи принцип по коме се врши периодизација те књижевности, тј, по којем се она у књижевноисторијској обради периодички рашчлањује.” (Лешић, 1986: 52–53) У сваком

случају, појам развоја књижевности не бисмо смели да тумачимо у хегелијанском смислу. Наиме, Хегел је сматрао да уметност и свом развоју иде од простијих ка сложенијим облицима да би дошла до оног облика који је савршен. Ми се не бисмо сложити са оваквим гледиштем јер би то значило да неко ремек-дело, на пример, из грчке античке књижевности не би никако могло бити упоређивано са неким књижевним делом из 19. века, на пример. По тој логици, ово друго би увек било боље вредновано. Што се тиче Палавестриног приступа овом проблему, можемо рећи следеће: кад год би књижевност потпадала под ропство политике или неке идеологије, она би губила на вредности, као што је то било случај после рата са појавом соцреализма, када би се ослободила стега, она би опет добијала на естетској вредности. Ту, међутим, не можемо говорити о неком напретку књижевности који се дешава протоком времена. У свакој епоси била она нама ближа или даља можемо наићи на ремек-дела књижевности.

Проблеми периодизације књижевности и метод дедукције

А сада нам преостаје да видимо како је Палавестра решио у пракси проблем периодизације. Палавестра истиче да спољашњи приступ има крупних мана зато што књижевне појаве подређује друштвено-историјској и политичкој хронологији и што у великој мери занемарује унутрашњи развој књижевних облика као самосталних естетских система, који имају своје природне законе и не зависе од спољних утицаја: „С друге стране, таква подела је једноставнија и прихватљивија у некњижевним круговима, који историју књижевности виде као допуну опште историје.” (Палавестра, 1986: 17)

Унутрашњи приступи, истиче даље Палавестра, не прихватају спољашњу хронологију; поделу књижевности врше према оном што се у појединим раздобљима дешавало у структури уметничког текста, у језику и језичким склоповима, у стилу и у измени естетских облика. По таквој књижевној подели раздобље модернизма траје од појаве *Српског књижевног гласника* до велике економске кризе (1901–1929), али се српској књижевности дели на две етапе. У првој етапи (1901–1918) доминира симболизам, а у другој етапи (1919–1929) српски модернизам је ослободио авангардну енергију експресионизма. (Палавестра, 1986: 19)

Палавестра се, међутим, одлучује за трећи приступ, који полази од контекстуалности књижевних дела и унутрашње промене у књижевном ткиву види као промене у свести. Кад се примене таква ситемска начела књижевноисторијске поделе, онда се уклањају оне тврде границе појединих раздобља, па се и књижевна историја види као сусрет и претапање различитих стилова који неретко трају упоредо и прекорачују границе међу епохама. Аутор на основу оваквог књижевноисторијског метода истиче да се

корени модерне српске књижевности откривају пре почетка XX века и да је та деценија залеђе српског модернизма. У том периоду, истиче он даље, фолкорни реализам се разграђује, појављују се знаци симболизма, критика прераста социолошки и остале детерминистичке оквири и утврђује естетска мерила. Златно доба српске књижевности (1892–1918) од прве младости новог индивидуализма до великог раскола у душама који је изазван поразом личности и губотком самопоуздања човека пред терором историје. Тај раскол, по њему, трајаће у култури XX века и наредних тридесет година (1919–1950). Крај реалистичке епохе и прво раздобље модернизма главне су стилске црте златног доба, закључује Палавестра (1986: 19).

Врло је битно нагласити да Предраг Палавестра тумачи књижевно дело као текст у контексту. Тај контекст може бити унутрашњи и спољашњи, ванкњижевни и књижевни. Као ванкњижевне појављују се историјске и друштвене околности. На граници оба поменута је културни контекст. Унутрашњи контекст је уметност као систем, затим књижевност као једна од уметности, потом су ту епохе као мањи системи, уметнички правци, затим ту долазе књижевни опуси писаца, њихова дела итд. Дакле, на основу реченог можемо закључити да Палавестра у праћењу књижевног развоја иде од већих ка све ситнијим системима, дакле, примењује дедуктивни метод.

Важно је сагледати и Палавестрин организациони принцип монографских поглавља. У својој *Књижевности Младе Босне* (1965) Палавестра читаоце најпре упознаје са друштвено-историјским приликама у којима је настао покрет „Млада Босна”, да би потом у наредном поглављу говорио о њеним претходницима и подстицајима. У трећем поглављу поменуте књиге Палавестра пише о покретачким снагама „Младе Босне”, међу којима истиче Димитрија Митриновића и Владимира Гађиновића. У наредним поглављима ове књиге Палавестра ће открити читаоцима који су етички и естетички постулати ове књижевности да би у последња два поглавља говорио о нескладима и противречностима ове књижевности и о њеном књижевном нараштају. Друга књига *Књижевности Младе Босне* конципирана је као хрестоматија у којој су се нашли критички и белетристички текстови оних који су припадали тој књижевности, међу којима су Димитрије Митриновић, Боривоје Јевтић, Владимир Гађиновић, Милош Видаковић, Иво Андрић и други. Наиме, у књизи, у *Послератна књижевност 1945–1970* (1972), Палавестра је прво поглавље посветио политичким околностима, књижевним идејама и покретима после Другог светског рата да би друго поглавље, које није малог обима, посветио књижевној критици и њеном развоју, док је последња три поглавља посветио развоју сва три књижевна рода. Кад је у питању друга његова књига, *Историја модерне српске књижевности: златно доба 1892–1918*, објављена 1986, логика поделе по поглављима је била другачија. У овој књизи је на почетку, такође, осликан друштвено-политички и културни миље да би након тога посебно поглавље било посвећено крити-

ци, једно заједничко поглавље Јовану Скерлићу и Богдану Поповићу, посебно поглавље описује рађање симболизма, посебна поглавља биће посвећена Дучићу, Ракићу, Дису, једно посебно поглавље преображају реализма, Бори Станковићу, Нушићу. Завршно поглавље описује књижевност у рату за уједињење. Није тешко закључити, на основу простора који су моменти у развоју и ствараоци добили у ове две књиге, шта је за њега били од већег а шта од мањег значаја. У књизи *Јеврејски писци у српској књижевности* (1998) аутор нас најпре подробно информише о присуству Јевреја на овим просторима, у наредном поглављу Палавестра пише о рабинској књижевности да би потом, у трећем поглављу упознао читаоце са најзначајнијим јеврејским писцима у српској књижевности. Међу тим писцима су Хајим. С. Давичо, Станислав Винавер, Моша С. Пијаде, Паулина Лебл Албала, Исак Самоковлија, Хуго Клајн, Иван Клајн, Оскар Давичо, Ерих Кош. Александар Тишма, Данило Киш, коме је заслужено посветио највише простора, затим Филип Давид, Давид Албахари и други. Последње поглавље књиге Палавестра је посветио проблему идентитета, језика и положаја јеврејских писаца.

Проблеми рецепције

Након разматрања проблема књижевних дела и њихових твораца, долази на ред рецепција дела. У својој знаменитој књизи *Estetika recepcije* која је код нас објављена 1978. Ханс Роберт Јаус (Hans Robert Jauss) је истицао да се историчност књижевности не базира на оном накнадном повезивању литерарних чињеница, већ на развоју оних искустава са којима читаоци прилазе делу. Без читалачке публике не само да не бисмо могли говорити о историчности књижевности, већ књижевност не би могла имати своју историју. У троуглу који чине писац, дело и публика, она није пасивни део, већ је треба разумети као једну енергију која, такође, ствара историју. Зато је, како он даље тврди, досадашњи начин писања историје књижевности, једна од великих заблуда историјског објективизма и позитивизма. (Јаус, 1978: 31) И Феликс Водичка у својој књизи *Проблеми књижевне историје* истиче да морамо имати на уму не само постојање књижевног дела, већ и његову рецепцију, морамо узети у обзир и то да заједница читалаца естетички прима дело, тумачи га и вреднује. (Водичка, 1987)

Ако погледамо Палавестрин приступ проблему рецепције, видећемо да он не помиње много често рецепцију књижевних дела код читалачке публике. Међутим, он ће, ипак, у претпоследњем поглављу своје *Историје модерне српске књижевности: златно доба 1892–1918* рећи нешто и о читалачкој публици: „Читалачка публика. Једина подршка коју су у јавности могли добити бунтовни разбарушени носиоци авангардних тежњи... била

је осигурана међу ђачком и студентском омладином. Она је уједно чинила и претежан део читалаца, будно пратећи сва збивања у култури свог доба... Ма колико да се сачувани подаци о броју читалаца и ширењу књиге морају примати опрезно... примећује се да је број читалаца растао из године у годину." (Палавестра, 1986: 489) Он чак износи податке који део популације чита епске јуначке песме, а износи и информације ко су били најчитанији страни, а који домаћи писци 1905. године. Од страних писаца ту су били Толстој, Иго, Мопасан, Зола итд, дакле махом романијери реалистичког опредељења, а од домаћих Његош, Вук Караџић и Јаков Игњатовић. (Палавестра, 1986: 490) Што се тиче рецепције и мишљења књижевних критичара, он ће се тим проблемом бавити у све своје четири књиге. Пријем књижевних дела код критичара изнеће у књизи *Књижевност Младе Босне* у којој ће читаоце упознати са пријемом књижевних дела код књижевних критичара од којих ће највише пажње посветити мишљењу критичара и писаца Димитрија Митриновића и Владимира Гађиновића. Ту ће Палавестра читаоцима подробно представити којим су се етичким и естетичким критеријумима они руководили приликом вредновања дела писаца који су припадали овом револуционарном покрету. У књизи *Послератна српска књижевност 1945–1970* Палавестра ће писати о различитим врстама критике и различитим видовима рецепције књижевних дела. Он ће ту дати и конкретне примере о рецепцији књижевних дела из послератног периода. У *Јеврејски писцима у српској књижевности* Палавестра ће дати сажет преглед рецепције јеврејских писаца у српској књижевности XX века, а потом ће закључити: „Поуздано се може рећи да нема ниједног озбиљнијег прегледа, историје или антологије српске књижевности XX века а да у њој, као саставни део најбољих тековина српске духовне културе, нису приказани и радови јеврејских писаца који су са успехом писали на своме матерњем српском језику.” (Палавестра, 1998: 211) Поводом питања који метод критика треба да користи, Палавестра истиче да управо тај плурализам метода чини модерну критику компликованим и разуђеним, али ефикасним инструментом сазнања. Дакле, Палавестра је отворен за различите критичке методе, уз једно ограничење а то је да критика никако не сме бити догматска, идеолошки обојена и да никако не сме спутавати слободу стваралаца.

Закључак

А сада да закључимо, Палавестра у ове своје четири књиге тумачи књижевноуметнички текст у контексту, био тај контекст спољашњи или унутрашњи. Палавестрин метод је спој унутрашњег и спољашњег приступа, а одредићемо га као плуралистички из следећих разлога: од позитивизма је преузео елементе као што су раса, средина, моменат, затим појам утицаја

итд.; од формалиста преузима унутрашњи приступ развоја књижевности, тј. појам еволуције дела која се састоји од смене форми, где нова форма замењује стару, затим смену поступака и виђење књижевности и појединачних књижевних дела као система. Историја књижевности ма којег раздобља се, према Палавестри, не може писати без историјске свести, без критичког сазнања прошлог и садашњег времена, без критичког односа према књижевном тексту, без „осећања за све слојеве значења и вредности, за све садржаје нагомилане у књижевном идиому и језику епохе.” (Палавестра, 1986: 21) Његова историја књижевности није „чиста” историја књижевности; она је више спој историје књижевности и књижевне критике. Пошто је сам Палавестра био и врсни књижевни историчар и одличан књижевни критичар, добили смо један изванредан хибридни приступ који, ако томе додамо изванредан ауторов стил писања препун занимљивих метафора, онда не чуди што ове четири књиге читаоца не остављају равнодушним. Изабравши између етике и естетике ову другу као важну за књижевност, Палавестра је сваком ствараоцу о коме је писао, као и његовом опусу, одредио одређено место у књижевноисторијском низу. Књижевна историја, како је Палавестра види и како је представља нама, није само распоређивање и оцењивање литарарне продукције, већ она има улогу да на основу осведоченог и потврђеног искуства буди у писцима веру у могућност њихове речи и у њихово историјско послање.

Литература

- Beker, 1979: M. Beker, *Povijest književnih teorija*, SNL, Zagreb.
- Velek, Voren, 1974: Velek, R.; Voren, O., *Teorija književnosti*, Nolit, Beograd.
- Водичка, 1987: Ф. Водичка, *Проблеми књижевне историје*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад.
- Деретић, 2002: Ј. Деретић, *Историја српске књижевности*, Просвета, Београд.
- Jaus, 1978: H R. Jaus, *Estetika recepcije*, Nolit, Beograd.
- Леших 1986: З. Леших, „Појам развоја књижевности и принцип периодизације”, у : *Теорија историје књижевности: опште претпоставке*, САНУ, Београд, 1986.
- Милосављевић, 1985: П. Милосављевић, *Методологија проучавања књижевности*, Књижевна заједница Новог Сада. Нови Сад.
- Палавестра, 1972: П. Палавестра, *Послератна српска књижевност 1945–1970*, Просвета, Београд.
- Палавестра, 1986: П. Палавестра, *Историја модерне српске књижевности: златно доба 1892–1918*, Српска књижевна задруга, Београд.
- Palavestra, 1965: P. Palavestra, *Književnost Mlade Bosne*, „Svjetlost”, Sarajevo.

Палавестра, 1998: П. Палавестра, *Јеврејски писци у српској књижевности*, Институт за књижевност и уметност, Београд.

Valentina R. Veljić

PALAVESTRA'S METHODOLOGICAL FRAMEWORKS HISTORY OF LITERATURE

Summary

The subject of the paper is the research of methodological frameworks of Perdarag Palavestra's work with the aim of pointing out his literary-scientific contribution to the study of Serbian literature in the light of regional and European literary frameworks. The research is based on a diachronic review of the development of Palavestra's literary-historical (literary-theoretical) methodology and synthesis in terms of material and vision of Serbian literature from the aspect of one of the most important literary scholars in our region. In the final part of the paper, we point out the importance of Palavestra research in the context of the methodology of the science of literature

Keywords: Predrag Palavestra, methodology of the science of literature, history of literature, literary criticism, modern, national literature, world literature.